

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

**Навчально-науковий інститут менеджменту та психології
Кафедра педагогіки, адміністрування і соціальної роботи**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою ННІМП ДЗВО

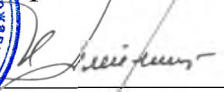
«Університет менеджменту освіти»

«12» вересня 2019 року, протокол № 6

Резолюція Вченої ради ННІМП ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»

 О. В. Алейнікова

СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ
(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
(шифр за ОНП – ПП.02)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

Освітньо-наукова програма: Спеціальна освіта (за нозологіями)

Київ

Робоча програма навчальної дисципліни «Спеціальна психологія» складена відповідно до навчального плану освітньо-наукової програми «Спеціальна освіта» (за нозологіями) спеціальності 016 «Спеціальна освіта» галузі знань 01 «Освіта/педагогіка»

Автор-укладач робочої програми
Гладуш В.А., д-р. пед. н., професор,
професор кафедри
педагогіки, адміністрування і соціальної роботи

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри
педагогіки, адміністрування і соціальної роботи
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 11 від 22 травня 2019 р.)

Затверджено Вченою радою
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 5 від 13 червня 2019 р.,
протокол № 6 від 12 вересня 2019 р. , зі змінами)

РОБОЧА ПРОГРАМА

з навчальної дисципліни «*Спеціальна психологія*»

для підготовки магістрів галузі знань 01 «Освіта/ Педагогіка»

спеціальності 016 «Спеціальна освіта»

спеціалізації «Спеціальна освіта»

терміну навчання 2 роки на базі повної вищої освіти»

заочної форми навчання

Усього «240» годин за навчальним планом

(8 – лекції та 12 практичні заняття; 220 – самостійна робота)

Кредит – 8.0

Робоча програма навчальної дисципліни «*Спеціальна психологія*» містить такі розділи:

1. Вступ
2. Опис навчальної дисципліни
3. Мета та завдання навчальної дисципліни
4. Програма навчальної дисципліни
5. Структура навчальної дисципліни
6. Теми практичних занять
7. Завдання для самостійного опрацювання
8. Тематика курсових робіт
9. Перелік питань, які виносяться на іспит
10. Розподіл балів, що отримують студенти
11. Список рекомендованої літератури

ВСТУП

Навчальна дисципліна **«Спеціальна психологія»** є обов'язковою для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта». Актуальність дисципліни визначається: необхідністю впровадження інтеграційних процесів у системі освіти; необхідністю формування з високим рівнем професійної компетентності фахівця закладів спеціального навчання; введенням ринкових механізмів в освітню практику і у зв'язку із цим організацію освітнього процесу у новітній школі мають забезпечувати спеціалісти з високим рівнем професійної підготовки, провідною складовою діяльності яких є компетентність, мобільність та вміння адаптуватися в мінливих умовах сьогодення.

Об'єктом вивчення є особистість дитини з особливими освітніми потребами.

Структурними складовими об'єкту вивчення є: особливості надання освітніх послуг в умовах спеціального закладу освіти або закладу освіти з інклюзивним навчанням.

Предметом дисципліни **«Спеціальна психологія»** є: вивчення загальних основ теорії та практики спеціальної психології.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна інтегрує відповідно до свого предмету знання з іншими галузями знань: філософських, соціологічних, педагогічних, психологічних наук тощо. Крім того, згідно навчального плану підготовки магістрів за спеціалізацією «Спеціальна освіта», дисципліна **«Спеціальна психологія»** вивчається одночасно з такими взаємопов'язаними між собою дисциплінами, як «Спеціальна педагогіка», «Логопсихологія», «Сурдопсихологія, Тифлопсихологія».

Програмний матеріал дисципліни **«Спеціальна психологія»** відображає основні сутнісні психологічні характеристики дітей з порушеннями психофізичного розвитку; об'єктивні і суб'єктивні причини їх відставання у розвитку; методологічні основи навчання і виховання дітей з обмеженими можливостями життєдіяльності; особливості їх адаптації до нових вимог навчально-виховного процесу; корекційного спрямування навчання і виховання; технологію формування мультидисциплінарної команди, яка б супроводжувала спеціальну та інклюзивну форму навчання.

До робочої програми входять програма навчальної дисципліни за відповідними темами лекційних і практичних занять; тематика контрольних робіт; перелік рекомендованих джерел, що дозволить поглибити і розширити знання здобувачів вищої освіти з даної навчальної дисципліни, розвинути практичні вміння застосування набутих знань у практиці професійної діяльності. Здобувачі вищої освіти мають опанувати базовими знаннями, які слугують актуалізації і розумінню проблемних питань та структурують змістовну частину курсу.

Для заочної форми навчання самостійна робота є основним засобом засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу в час, вільний від аудиторних занять. Вона передбачає опрацювання монографій та інших

наукових праць, підручників, навчальних і методичних посібників, вивчення та ознайомлення з положеннями законодавчих та інших нормативно-правових актів, матеріалів, отриманих засобами інформаційних технологій тощо.

Презентації навчальних досягнень здобувачів вищої освіти є певним підсумковим засобом контролю формування професійних компетентностей в організації спеціальної форми навчання в закладі освіти.

Форма підсумкового контролю – екзамен.

Навчальний курс розраховано на 20 годин очного навчання (8 лекційні та 12 практичні) та 220 години самостійної роботи. Усього 240 годин, що відповідає 8.0 кредитам Європейської кредитно-трансферної системи.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, освітній-рівень, спеціальність, спеціалізація	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма	заочна форма
Кількість кредитів – 8	Галузь знань 01 «Освіта/ Педагогіка» (шифр і назва)	Обов'язковий компонент	
	Спеціальність: 016 «Спеціальна освіта» (шифр і назва)		
Модулів – 8	Спеціалізація: «Спеціальна освіта»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3			1-й
Загальна кількість годин – 240		Семестр	
			1-2
		Лекції	
тижневих годин для заочної форми навчання: аудиторних – 26 самостійної роботи студента – 214	Рівень вищої освіти: другий (магістерський):		12 год.
		Практичні, семінарські	
			14 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		год	220 год
		Вид контролю:	
		екзамен	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для заочної форми навчання – 1:11

3. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання навчальної дисципліни – формування у студентів фундаментальних уявлень та знань про психологічні особливості дітей, які можуть бути залученими до спеціального навчання в системі освіти та організації й надання їм педагогічної допомоги в ході освітнього процесу.

Завдання навчальної дисципліни. За результатами оволодіння знаннями та навичками з навчальної дисципліни «Спеціальна психологія» здобувач вищої освіти повинен сформулювати такі компетентності:

1. Загальні:

1.1. Комунікативна компетентність (знання основних способів і засобів міжособистісної комунікації, стилів мовлення, практичний досвід комунікації різними мовами в галузі спеціальної освіти; вміння постійно збагачувати власне мовлення, налагоджувати професійну і корекційно-педагогічну комунікацію, застосовувати інформаційно-комунікативні технології в професійній і науковій діяльності).

1.2. Пізнавальна компетентність (здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; знання когнітивних процесів і дій; уміння самостійно здійснювати розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, порівняння тощо) у пізнавальних цілях та при організації корекційного процесу).

1.3. Дослідницька компетентність (знання основних методів наукового пошуку; вміння планувати й організовувати дослідження за прикладною тематикою (окремих практичних питань), узагальнювати отримані результати, оформлювати і презентувати власні наукові здобутки відповідно до чинних вимог).

2. Професійні:

2.1. Корекційно-розвиткова (знання методологічних та психолого-педагогічних основ корекційної роботи при різних психофізичних порушеннях у осіб з особливими освітніми потребами; вміння проводити корекційно-розвиткову роботу у різних типах закладів; знання та вміння методики викладання корекційно-педагогічної діяльності).

2.2. Комунікативно-педагогічна (знання основних принципів, правил, прийомів і форм професійно-педагогічної комунікації, діагностичної і консультативно-просвітницької діяльності; вміння використовувати різноманітні інформаційні джерела та способи отримання інформації у професійних цілях, продумано й виважено будувати процес корекційно-педагогічного спілкування; культура педагогічного спілкування; здатність налагоджувати продуктивну професійно-педагогічну і корекційно-педагогічну взаємодію, суб'єкт-суб'єктну комунікацію; досвід володіння різноманітними засобами, прийомами і формами педагогічної комунікації).

2.3. Діагностично-прогностична (знання різноманітних діагностичних засобів; уміння самостійно планувати, організовувати діагностичні і корекційні заходи, узагальнювати отримані емпіричні дані, дотримуючись етичних норм; досвід технологічного забезпечення діагностичних процедур; здатність передбачати результати власної корекційно-педагогічної діяльності).

2.4. Проектувально-корекційна (знання основних видів і технологічних підходів до планування власної дослідно-педагогічної і корекційно-педагогічної діяльності; вміння здійснювати поточне планування, визначати умови їх практичної реалізації; вміння моделювати й корегувати власну професійну діяльність, виробляти свій педагогічний стиль, постійно працювати над його вдосконаленням; *досвід* проектування цілісного педагогічного і корекційного процесу, корегування та синхронізації його складових – викладання та корекція).

2.5. Технологічна (знання традиційних і сучасних технологій навчання; вміння добирати технологічне забезпечення з урахуванням освітньо-виховних завдань, рівнів підготовки тих, хто навчається, перспектив їх освітньо-професійного зростання; *досвід* організації інтерактивного навчання).

2.6. Науково-дослідницька (знання методології і теорії наукового пошуку; вміння самостійно планувати, організовувати та проводити педагогічні дослідження, дотримуючись принципу академічної чесності; *здатність* використовувати здобуті результати для оптимізації освітнього процесу; *досвід* керування науково-дослідницькою діяльністю тих, хто навчається).

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ I. Загальні основи спеціальної психології

Тема 1. Предмет і завдання спеціальної психології

Об'єкт, предмет, завдання предмету. Поняття «дитина з порушеннями психофізичного розвитку». Принципи і методи досліджень актуальних проблем. Спеціальна психологія як наука про дітей з порушеннями психофізичного розвитку, її зв'язок з іншими науками. Л.С. Виготський як основоположник спеціальної психології. Складові спеціальної психології. Основні категорії спеціальної психології

Тема 2. Дефект розвитку та його структура

Структура дефекту при різних дизонтогеніях. Теорія Л.С. Виготського про дефект розвитку. Загальні та специфічні закономірності розвитку особи з психофізичними порушеннями. Специфічні закономірності розвитку при різних дизонтогеніях. Чинники психічного розвитку дитини та параметри дизонтогенезу. Дослідження О.Р. Лурія про психічну діяльність. Біологічні чинники. Патогенні чинники. Ступінь порушення міжфункціональних зв'язків.

Тема 3. Історія становлення спеціальної психології

Розвиток уявлень про розумову відсталість у період становлення психології як науки: Ф. Пінель, Жан Етьєн Домінік Ескіроль, Жан Ітар, В.Сольє, Штронаєр, Бельом, Едуард Сеген. Клінічні дослідження розумової відсталості у XIX – XX ст.: Бенедикт Морель, Санте де Санктис, Е. Крепелін. Становлення спеціальної психології як самостійної галузі психологічної науки: К. Левін, А. Біне, Т. Сімон, Л. Термен, В. Штерн, Г.Россолімо, А.Берштейн, Г. Трошин, Л. Виготський.

МОДУЛЬ II. Психологія розумово відсталої дитини

Тема 4. Характеристика розумової відсталості

Сутність розумової відсталості (Д. Ісаєв, Л. Щипіцина). Ознаки розумової відсталості. Види розумової відсталості. Олігофренія, її основні ознаки та характеристика. Деменція, види та їх характеристика. Ступені розумової відсталості (ідіотія, імбецильність, дебільність). Диференціація розумової відсталості та подібних станів.

Тема 5. Психологічні особливості корекційно-розвиткової роботи з розумово відсталими дітьми

Завдання корекційної роботи. Принципи корекційної роботи. механізми та можливості корекції розвитку розумово відсталої дитини. Етапи корекційної роботи. Участь психолога у корекційно-розвитковій роботі. Особливості роботи шкільного психолога з учнями спеціальної школи. Особливості та зміст роботи психолога з батьками та педагогами.

МОДУЛЬ III. Психічний розвиток розумово відсталих дошкільників та школярів

Тема 6. Психологічні особливості розумово відсталого дошкільника

Вікові особливості розвитку дитини з особливими освітніми потребами. Немовля. Особливості психомоторики дітей до 1-го року життя. Дитина раннього віку. Особливості розвитку дітей раннього віку (1-3 роки). Параметри оцінки розумового розвитку. Опанування ходою. Предметна діяльність. Мовлення. Діти дошкільного віку (від 3 до 7 років). Сприймання. Мислення. Діяльність. Гра. Продуктивна діяльність. Трудова діяльність. Мовлення. Особистість.

Тема 7. Корекційно-розвиткова робота з розумово відсталими дошкільнятами

Психологічні особливості розумово відсталих дошкільників. Корекційно-розвивальна робота з розумово відсталими дітьми. Емоційний контакт та співпраця з дитиною. Формування способів засвоєння суспільного досвіду. Інтелектуальний розвиток. Розвиток сприймання і уявлення. Формування мислення. Проблеми адаптації та соціалізації дітей в закладі освіти. Сутність педагогічної корекції.

Тема 8. Психологічні особливості та корекція недоліків учнів з олігофренією.

Характеристика учнів з неускладненою олігофренією. Характеристика учнів з ускладненою олігофренією. Особливості та корекція дітей з резидуальною деменцією. Особливості та корекція дітей з плінною деменцією.

МОДУЛЬ IV. Психологічна характеристика пізнавальної діяльності розумово відсталих дітей

Тема 9. Психологічна характеристика відчуттів, сприймання, пам'яті розумово відсталих учнів

Особливості відчуттів та сприймання. Властивості відчуттів та сприймання. Особливості зорового та слухового сприймання. Сприймання простору та часу. Корекція недоліків сприймання. Особливості пам'яті. Процеси запам'ятовування. Відтворення засвоєного матеріалу. Особливості забування. Корекція недоліків пам'яті.

Тема 10. Психологічна характеристика мислення, мовлення, уваги розумово відсталих учнів

Види мислення та їх особливості. Характеристика особистісного аспекту мислення. Операційний аспект мислення. Корекція недоліків мислення. Особливості мовлення експресивне та імпресивне усне мовлення. Регулювальна функція мовлення. Писемне мовлення. Корекція мовленнєвих порушень. Особливості уваги та їх корекція.

МОДУЛЬ V. Психологія особистості та діяльності розумово відсталого учня

Тема 11. Структура особистості розумово відсталого учня

Потребово-мотиваційна сфера та інтереси розумово відсталого учня. «Я-концепція» розумово відсталого учня, причини її недорозвитку. Особливості когнітивної складової. Рівні сформованості «Я-образу» при розумовій відсталості. Емоційно-ціннісний компонент «Я-концепції». Корекція недоліків особистісної сфери учнів спеціальної школи.

Тема 12. Емоційна сфера у розумово відсталого учня

Особливості волі у розумово відсталого учня. Недостатність довільності психічних процесів. Особливості вольової регуляції поведінки. причини недостатності вольової саморегуляції у розумово відсталих. Формування характеру у розумово відсталих школярів.

Тема 13. Психологічна характеристика діяльності розумово відсталого учня та її корекція

Сутність діяльності як основної форми активності людини. Особливості діяльності розумово відсталого учня. Формування діяльності розумово відсталого учня на прикладі трудового навчання.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	НАЗВА МОДУЛЯ / ТЕМИ	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН			
		Л	ПР	СР	Усього
1	МОДУЛЬ I. Загальні основи спеціальної психології	2	4	44	50
1.1	Тема 1. Предмет і завдання спеціальної психології	1	-	14	15
1.2	Тема 2. Дефект розвитку та його структура	1	2	15	18
1.3	Тема 3. Історія становлення спеціальної психології	-	2	15	17
2	МОДУЛЬ II. Психологія розумово відсталої дитини	1	2	47	50
2.4	Тема 4. Характеристика розумової відсталості	1	-	24	25
2.5	Тема 5. Психологічні особливості корекційно-розвиткової роботи з розумово відсталими дітьми	-	2	23	25
3	МОДУЛЬ III. Психічний розвиток розумово відсталих дошкільників та школярів	2	2	46	50
3.6	Тема 6. Психологічні особливості розумово відсталого дошкільника	1	-	16	17
3.7	Тема 7. Корекційно-розвиткова робота з розумово відсталими дошкільниками	0,5	-	15	15,5
3.8	Тема 8. Психологічні особливості та корекція недоліків учнів з олігофренією	0,5	2	15	17,5
4	МОДУЛЬ IV. Психологічна характеристика пізнавальної діяльності розумово відсталих дітей	2	2	46	50
4.9	Тема 9. Психологічна характеристика відчуттів, сприймання, пам'яті розумово відсталих учнів	1	1	23	25
4.10	Тема 10. Психологічна характеристика мислення, мовлення, уваги розумово відсталих учнів	1	1	23	25
5	МОДУЛЬ V. Психологія особистості та діяльності розумово відсталого учня	2	2	36	40
5.11	Тема 11. Структура особистості розумово відсталого учня	1	-	12	13
5.12	Тема 12. Емоційна сфера у розумово відсталого учня	-	2	12	14
5.13	Тема 13. Психологічна характеристика діяльності розумово відсталого учня та її корекція	1	-	12	13
	Разом:	8	12	220	240

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва теми	Кіл-ть год
1	Тема 2. Дефект розвитку та його структура	2
2	Тема 3. Історія становлення спеціальної психології	2
3	Тема 5. Психологічні особливості корекційно-розвиткової роботи з розумово відсталими дітьми	2
4	Тема 8. Психологічні особливості та корекція недоліків учнів з олігофренією	2
5	Тема 9-10. Психологічна характеристика пізнавальної діяльності розумово відсталих дітей	2
6	Тема 12. Емоційна сфера у розумово відсталого учня	2
ВСЬОГО:		12

6. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/п	Зміст роботи	Кіл-ть год
1	Методологічні основи виховання (закономірності, рушійні сили, компоненти, функції, принципи, методи, форми)	8
2	Сутність норми і аномалії у психофізичному розвитку особистості.	8
3	Роль спадковості, середовища й діяльності в розвитку особистості.	6
4	Принципи, методи і форми соціалізації дітей з особливими освітніми потребами	6
5	Основні складові головного мозку, їх функції	4
6	Структури спинного мозку, їх функції	4
7	Характеристика відчуття, його розлади	4
8	Характеристика сприйняття	4
9	Класифікація порушень психічного розвитку дітей за В. Лебединським	4
10	Характеристика розумової відсталості	4
11	Класифікація відхилень у розвитку та поведінці дітей	4
12	Предмет і завдання спеціальної психології	4
13	Основні функції мови і мовлення	4
14	Міжнародно-правові акти, які вміщують стандарти соціальних та економічних прав	4
15	Методи науково-педагогічного дослідження	4
16	Типи темпераменту, їх хар-ка	4
17	Схема взаємозв'язку педагогіки, дидактики і окремої	4

	методики	
18	Основні педагогічні категорії (поняття)	2
19	Основні категорії корекційної педагогіки	2
20	Методи перевірки знань учнів	4
21	Інклюзивне навчання осіб з особливими освітніми потребами	6
22	Методи виховання, їх характеристика	4
23	Вимоги щодо перевірки і оцінки успішності	4
24	Функція центральної нервової системи	6
25	Природжені анатомо-фізіологічні особливості мозку, нервової системи, аналізаторів, природна передумова розвитку здібностей,	6
26	Індивідуально-психологічні властивості особистості , які є передумовою успішного виконання певних видів діяльності	4
27	Умови успішного довільного запам'ятовування	4
28	Властивості уваги	4
29	Поняття “інтелект”	4
30	Складові навчального плану	2
31	Рушійні сили процесу навчання	4
32	Білінгвальний метод навчання	4
33	Функція периферійної нервової системи	4
34	Класифікація рефлексів	4
35	Порушення здатності до впізнання унаслідок порушення вторинних асоціативних зон головного мозку	4
36	Диференційні форми розумової відсталості змішаної етіології	4
37	Диференційні форми розумової відсталості, пов'язаних зі спадковими розладами обміну речовин	4
38	Теорія системної будови дефекту Л.С.Виготського	4
39	Загальна декларація прав людини	4
40	Методи виявлення психологічного статусу учня в класі	4
41	Що таке відчуття ,Взаємодія аналізаторів у процесі відчуттів	4
42	Що таке аперцепції, їх походження та види	4
43	Що таке пам'ять. Характеристика і властивості	4
44	Що таке уява. Характеристика і властивості	4
45	Способи роботи вчителя і учнів	4
46	Облік якості навчання учнів	4
47	Характеристика церебрального паралічу	4
48	Гіперкінези м'язів	4
49	Характеристика пам'яті	4
50	Диференційні форми розумової відсталості екзогенної етіології	4
51	Ступені олігофренії	4

52	Гетерохронність психічного розвитку	4
ВСЬОГО:		220

8. ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Розвиток логічного мислення в учнів спеціальної школи на уроках української мови.
2. Активізація пізнавальної діяльності розумово відсталих учнів на уроках української мови.
3. Виховання національної свідомості та самосвідомості на уроках читання у спеціальній школі.
4. Особливості подолання фонетичних помилок у розумово відсталих учнів на уроках української мови.
5. Формування пізнавальних інтересів у розумово відсталих учнів на уроках української мови.
6. Розвиток навичок правильного (свідомого, виразного, швидкого) читання у розумово відсталих учнів.
7. Особливості підготовки розумово відсталих першокласників до навчання грамоти.
8. Формування самостійності на уроках позакласного читання у спеціальній школі.
9. Особливості формування граматичних понять в старших класах допоміжної школи.
10. Особливості діалогічного (монологічного) мовлення учнів спеціальної школи.
11. Особливості сприймання ліричних (епічних) віршів (байки) учнями спеціальної школи.
12. Розвиток зв'язного усного мовлення розумово відсталих учнів на уроках читання.
13. Особливості засвоєння частин мови розумово відсталими учнями.
14. Методика вивчення нумерації чисел першої тисячі в спеціальній школі.
15. Особливості вивчення розумово відсталими учнями арифметичних дій в межах 1000.
16. Методика вивчення арифметичних дій з багатоцифровими числами в спеціальній школі.
17. Корекційно-розвивальне та практичне значення вивчення звичайних дробів у спеціальній школі.
18. Методика вивчення десяткових дробів та відсотків у спеціальній школі.
19. Шляхи підвищення ефективності навчання учнів старших класів спеціальної школи розв'язанню арифметичних задач.
20. Шляхи навчання старшокласників з порушеннями інтелекту складанню арифметичних задач.
21. Підвищення ефективності вивчення багатоцифрових чисел на уроках математики в спеціальній школі.
22. Розвиток мовлення учнів старших класів допоміжної школи в процесі роботи над арифметичною задачею.

23. Особливості розв'язання арифметичних задач геометричного змісту на уроках математики в старших класах спеціальної школи.
24. Особливості перетворень з іменованими числами на уроках математики в старших класах спеціальної школи.
25. Особливості засвоєння учнями з інтелектуальними вадами геометричного матеріалу на уроках математики.
26. Формування географічних уявлень і понять у учнів спеціальної школи.
27. Формування соціокультурних знань у розумово відсталих учнів у процесі вивчення географії України.
28. Особливості розуміння розумово відсталими старшокласниками причинно-наслідкових залежностей між географічними об'єктами і явищами.
29. Особливості застосування наочності на уроках географії в спеціальній школі.
30. Географічна пропедевтика в спеціальній школі.
31. Методика роботи з географічною картою на уроках географії в спеціальній школі.
32. Педагогічні умови вдосконалення самостійної пізнавальної діяльності учнів на уроках географії в спеціальній школі.
33. Мультимедійні презентації як засіб підвищення ефективності процесу навчання на уроках географії в спеціальній школі.
34. Екологічне виховання розумово відсталих старшокласників на уроках географії засобами дидактичної гри.
35. Організація краєзнавчої роботи з географії в спеціальній школі.
36. Використання дидактичних ігор і вправ у процесі вивчення географії в спеціальній школі.
37. Шляхи формування в учнів старших класів спеціальної школи пізнавальних інтересів з географії.
38. Використання інноваційних технологій на уроках географії в спеціальній школі.
39. Корекційно-розвивальна спрямованість уроків географії в спеціальній школі.
40. Види наочності та особливості її використання на уроках історії в спеціальній школі.
41. Шляхи активізації виконання практичних завдань учнями з вадами розумового розвитку на уроках історії в спеціальній школі.
42. Дидактичні ігри та особливості їх використання на уроках історії в спеціальній школі.
43. Формування соціально зрілої особистості в процесі вивчення курсу історії України в спеціальній школі.
44. Формування орієнтовного компоненту в учнів допоміжної школи в процесі вивчення історичних періодів.
45. Особливості роботи з друкованим текстом на уроках історії в спеціальній школі.
46. Краєзнавча робота в курсі викладання історії України в спеціальній школі.
47. Правове навчання та виховання в процесі вивчення історії України в спеціальній школі.
48. Використання художніх творів на уроках історії в спеціальній школі.

49. Шляхи формування причинно-наслідкових залежностей у розумово відсталих учнів на уроках історії в спеціальній школі.
50. Особливості пізнавальної діяльності учнів із інтелектуальними вадами в процесі засвоєння історичного та суспільствознавчого матеріалу.
51. Використання практичних методів навчання при вивченні природознавства в спеціальній школі.
52. Особливості використання технічних засобів навчання на уроках природознавства в спеціальній школі.
53. Особливості організації роботи з календарем природи в спеціальній школі.
54. Естетичне виховання розумово відсталих учнів на уроках природознавства.
55. Розвиток пам'яті розумово відсталих учнів на уроках природознавства в спеціальній школі.
56. Розвиток уваги розумово відсталих учнів на уроках природознавства в спеціальній школі.
57. Розвиток мислення розумово відсталих учнів при вивченні курсу природознавства в спеціальній школі.
58. Розвиток спостережливості розумово відсталих учнів при вивченні природознавства в спеціальній школі.
59. Корекційно-розвивальний вплив праці на розвиток особистості розумово відсталих школярів.
60. Особливості пізнавальної діяльності учнів з інтелектуальними вадами в процесі трудового навчання в початкових класах.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА ІСПИТ

1. Розкрити предмет, завдання спеціальної психології.
2. Пояснити методи та принципи дослідження у спеціальній психології.
3. Висвітлити сутність поняття «дитина з порушеннями психофізичного розвитку».
4. Розкрити класифікацію порушень психофізичного розвитку.
5. Розкрити сутність дефекту розвитку та його структуру.
6. Структура дефекту за Л. Виготським.
7. Зв'язок спеціальної психології з іншими науками.
8. Основні категорії спеціальної психології.
9. Місце спеціальної психології в системі психологічних наук.
10. Висвітлити структуру дефекту при різних дизонтогеніях.
11. Розвиток уявлень про спеціальну психологію.
12. Внесок Л.С. Виготського в спеціальну психологію.
13. Внесок Е. Сегена в спеціальну психологію.
14. Наукові досягнення сучасної спеціальної психології.
15. Розкрити загальні закономірності розвитку особи з ПФП.
16. Розкрити специфічні закономірності розвитку особи з ПФП.

17. Пояснити чинники психічного розвитку дитини та параметри дизонтогенезу.
18. Сутність основних категорій спеціальної психології.
19. Охарактеризувати розумову відсталість.
20. Висвітлити ознаки розумової відсталості.
21. Диференціація розумової відсталості та подібних станів.
22. Особливості корекційної роботи з розумово-відсталими дітьми.
23. Охарактеризувати ступені розумової відсталості.
24. Сутність та характеристика ідіотії.
25. Сутність та характеристика дебільності.
26. Сутність та характеристика імбецильності.
27. Механізми та можливості корекції розвитку розумово відсталої дитини.
28. Роль та участь психолога у корекційній роботі.
29. Зміст роботи психолога з батьками та педагогами.
30. Форми професійної діяльності спеціального психолога.
31. Психологічні особливості розумово відсталого дошкільника.
32. Особливості налагодження емоційного контакту та співпраці з дитиною.
33. Особливості відчуттів та сприймання розумово відсталих учнів та їх корекція.
34. Особливості зорового та слухового сприймання.
35. Корекція порушень сприймання.
36. Особливості пам'яті розумово відсталих учнів та її корекція.
37. Особливості запам'ятовування та зберігання інформації.
38. Відтворення засвоєного матеріалу розумово відсталими дітьми.
39. Особливості мислення розумово відсталих учнів та його корекція.
40. Операційний аспект мислення.
41. Види мислення та їх характеристика.
42. Способи корекції мислення розумово відсталих учнів.
43. Особливості мовлення розумово відсталих учнів та його корекція.
44. Особливості експресивного усного мовлення.
45. Характеристика імпресивного усного мовлення.
46. Особливості писемного мовлення.
47. Особливості уваги розумово відсталих учнів та її корекція.
48. Особливості видів мислення розумово відсталих учнів.
49. Способи корекції уваги розумово відсталих учнів.
50. Поняття про особистість розумово відсталої дитини та її структура.
51. Потребово-мотиваційна сфера та інтереси розумово відсталої дитини.
52. Я-концепція розумово відсталої дитини.
53. Рівні сформованості «Я-образу» розумово відсталих учнів.
54. Особливості когнітивної сфери розумово відсталих учнів.
55. Особливості емоційної сфери розумово відсталої дитини.

56. Особливості вольової сфери розумово відсталої дитини.
 57. Особливості формування характеру розумово відсталої дитини.
 58. Сутність діяльності як основної форми активності розумово відсталої дитини.
 59. Особливості діяльності розумово відсталої дитини.
 60. Формування діяльності розумово відсталої дитини на прикладі трудового навчання.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Теми навчальної дисципліни: поточний контроль в ході практичних занять															Максимальний бал	Екзамен Максим. бал	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13					
-	10	10	-	10	-	-	10	5	5	-	10	-			60	40	100

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Опорний конспект лекцій; наочний супровід матеріалу лекцій у вигляді презентацій; нормативні документи: закон України про вищу освіту; класифікатори професій; ОКХ, ОПП (нормативна і варіативна частини), навчальні плани; положення про організацію навчального процесу у ВНЗ, про дистанційне навчання, про електронні освітні ресурси; навчальні програми дисциплін тощо.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бгажнокова И.М. Психология умственно отсталого школьника. – М., 1987. –

96 с.

2. Выготский Л.С. Собр. соч.: в 6 т. Основы дефектологии. – М., 1983. Т. 3. – 368 с.
3. Дефектологічний словник: навчальний посібник / За редакцією В.І.Бондаря, В.М.Синьова. – К. : „МП Леся”, 2011. – 528 с.
4. Липа В.А. Основы коррекционной педагогики. – Славянск, 2012. – 331 с.
5. Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции. – Славянск, 2012. – 386 с.
6. Логопедія. Підручник. / за ред. М.К.Шеремет. – К. , 2015. – 776 с.
7. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. – К., 2013. В 2-х ч. І ч. – 242 с., ІІ ч. – 214 с.
8. Синьов В.М. Психологія розумово відсталої дитини. Підручник. – К., 2008. – 359 с.
9. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Підручник. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 312 с.
10. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями слуху та інтелекту / За ред. Бондаря В.І.. – К., 2007. – 171 с.